

Kun lait eivät kuule toisiaan

Osa kunnista kannattaa ja osa vastustaa kesäasunnon rekisteröimistä asuinpaikaksi.

KORKEIN HALLINTO-OIKEUS ratkaisi syyskuussa 2013 kiistan kesämökin käyttämisestä vakituiseen asumiseen Kangasalalla. Asiasta kertoi **Jukka Harjun** kirjoitus 20.10.2013 *Helsingin Sanomissa*.

Rantamäen pariskunta asui vakituisesti hyvin varustellulla mökillään, joka sijaitsee yleiskaavan mukaisella loma-asuntoalueella. Henkikirjoittaja oli hyväksynyt Kangasalan kunnan heidän asuinkunnakseen ja mökin heidän asuinpaikakseen. Kangasalan rakennuslautakunta velvoitti pari vuotta sitten 800 euron uhkasakon voimin Rantamäet lopettamaan loma-asunnon luvattoman käytön vakituisena asuntona.

Koska alue on kaavan mukaista loma-asuntoaluetta, vaatisi rakennuksen käyttäminen vakituiseen asumiseen poikkeusluvan. Kunta totesi, että jos yhdelle sallitaan tällainen asuminen, se pitää sallia kaikille, ja silloin ei ole enää merkitystä erotella kaavassa loma-asuntoja vakituisista.

Korkein hallinto-oikeus päätti, että kunnalla oli oikeus uhata sakolla mökillään vakituisesti asuvaa pariskuntaa. Rantamäillä on Tampereella kaksio ja he aikovat kirjautua sinne. Mökillä he jatkavat kuitenkin asumistaan kuten tähänkin asti.

Kansanedustaja **Jari Leppä** (kesk.) Pertunmaalta on sitä mieltä (*Helsingin Sanomat* 12.10.2013), että turha määrittely ja säätely vakituisen asunnon ja kesäasunnon välillä tulee muuttaa, ja ihmisille pitää antaa mahdollisuus valita itse vakituinen asuinpaikkansa silloin, kun asunto on varusteiltaan riittävän hyvä. Hänen mukaansa Etelä-Savo menettää vuosittain suuren määrän verotuloja jäykän ja tarpeettoman määrittelyn takia. Hän lisää, että olemme myös pitkään keskustelleet kaksoiskuntalaisuudesta ja kesäasukasdemokratiasta, ja tällä uudistuksella menisimme merkittävästi eteenpäin näissä molemmissa asioissa.

Kirjailija **Matti Mäkelä** otti asiaan kantaa räväkkään tyyliinsä kolumnissaan *Helsingin Sanomissa* 24.10.2013. Hän toteaa, että Rantamäen pariskunnan tapaus kuohuttaa monia suomalaisia. Olen itsekin todennut tämän urkittuani vähän nettikeskustelua. Mäkelä pohtii, mikä neuvoksi.

Hän sanoo, että nettikansa on kekseliästä ja ehdottaa ratkaisuksi vippaskonsteja kuten nimellistä vuokraoikeuskommuunia, mutta Suomen kansa on rehellinen, vapautta rakastava kansa. Se haluaa, että lait ja käytäntö kohtaavat, että ratkaisut ovat kestäviä ja oikeudenmukaisia. Mäkelä näkee kolme periaatteellista ratkaisua.

Ensimmäinen on, että palvelut ja asuminen erotetaan toisistaan. Ihminen, joka haluaa asua siellä, mihin yhteiskunnalla ei ole lakisääteisiin palveluihin varaa, sitoutuu vapauden hintana vaatimaan niistä minimiosan. Nimitettäköön ryhmää nykyajan amisheiksi

Tämä on varsin mielenkiintoinen ehdotus. Amishit ovat Amerikassa asuva noin 240 000 asukkaan kristitty ryhmä. He elävät vanhanaikaista, yhteisökeskeistä elämää ja välttävät useimpien modernien laitteiden kuten auton ja sähkölaitteiden käyttöä. Heidän pääelinkeino on maatalous. Tällaista elämää minäkin vietin varhaislapsuudessani pienviljelystilalla lukuisten muiden suomalaisten tavoin. Emme välttäneet teknisiä keksintöjä. Niitä ei vain ollut käytettävissä, mutta olin elämäni hyvin tyytyväinen.

Mäkelän toinen ratkaisu on, että yhteiskunta siirtää osan palveluista pieniyhteisöjen hoidettaviksi ja maksaa jotakin tästä sopimuksesta. Ns. kolmannen sektorin toimintaa on aina ollut ja tulee olemaan, sillä hyvin monet ihmiset kaipaavat sisimmässään yhteisöllisyyttä ja sitä edistävää toimintaa. Sitä harjoitetaan ilman, että yhteiskunnalta odotetaan mitään tukitoimia. On kuitenkin mielenkiintoinen kysymys, kuinka tärkeäksi

asiaksi kolmannen sektorin toiminta virallisesti noteerataan ja kuinka sitä taloudellisesti tuetaan yhteisin varoin. Talkoohengellä ja yhteiskunnan pienelläkin panostuksella on mahdollista saada paljon aikaan.

Mäkelän kolmas vaihtoehto on Baabelin torni, jossa kaikki asuvat. Hän pitää rakentamisen hiilijalanjälkeä niin kalliina, että siitä voi haaveilla vain kiihkomielisin metropolisti.

Ymmärrän KHO:n ratkaisun, koska asutuksen sijoittumisella on suuri merkitys kuntien kustannuksiin ja ympäristöön, joihin maankäytön suunnittelulla pyritään vaikuttamaan. Panee kuitenkin miettimään, miten se on sopusoinnussa perustuslain 9 §:n kanssa, joka sanoo näin: "Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on vapaus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa." Onhan tämä varsin selvää tekstiä.

Sen sijaan en ymmärrä kaikkia niitä vaatimuksia, joita vakituiselle asunnolle asetetaan. Ympäristöministeriön ohjeiden mukaan rakennuksen on vastattava asuinrakennukselle maankäyttö- ja rakennuslaissa asetettuja tavoitteita mm. rakenteiden lujuuden ja vakauden, paloturvallisuuden, energiataloudellisuuden ja lämmöneristävyyden, lämmityksen, huonekorkeuden, ilmanvaihdon ja pesutilojen osalta.

Jos joku haluaa asua vaatimattomasti niin kuin minäkin jouduin asumaan lapsena tietämättömänä elämäni ulkoisten puitteitten vaatimattomuudesta, niin mitä se kenellekään kuuluu, jos se ei aiheuta haittaa naapureille eikä ympäristölle?

Kehityspäällikkö **Juha Lempinen** väestörekisterikeskuksesta kertoo, että asuin-kuntaa ja asuinpaikkaa koskevien päätösten perusteet maistraateissa vaihtelevat ja että kunnissa esiintyy erilaisia mielipiteitä asiasta. Jokainen maistraatti tekee päätöksensä itsenäisesti. Lempinen muistaa, että kirjaa-mistavoista on kiistely 20 vuotta pääsemättä

kuitenkaan yhteisymmärrykseen. Osa kunnista kannattaa ja osa vastustaa kesäasunnon rekisteröimistä asuinpaikaksi. Kysymys on verotulojen kertymisestä kuntiin. Joissakin tapauksissa lisäasukkaista on kunnille taloudellista hyötyä, toisissa taas lisäkustannuksia. Suuri osa kesäasunnolla asumaan haluavista on iäkstä väkeä. Tulevilla sote-ratkaisuilla tulee olemaan merkittävä vaikutus asutuksen sijoittumisesta aiheutuvien kustannusten jakoon kuntien kesken.

Kotikuntalaki sanoo: "Jos henkilöllä on käytössään useampia asuntoja tai jos hänellä ei ole käytössään asuntoa lainkaan, hänen kotikuntansa on se kunta, jota hän perhesuhteidensa, toimeentulonsa tai muiden vastaavien seikkojen johdosta itse pitää kotikuntanaan ja johon hänellä on edellä mainittujen seikkojen perusteella kiinteä yhteys. Jos henkilön omaa käsitystä kotikunnastaan ei ole voitu selvittää, hänen kotikuntansa on se kunta, johon hänellä on katsottava olevan kiintein yhteys asumisensa, perhesuhteidensa, toimeentulonsa ja muiden vastaavien seikkojen johdosta."

Jos henkilöllä on kesämökki mutta ei muuta asuntoa, kesämökkikunta voidaan merkitä hänen kotikunnakseen ja henkilö voidaan kirjata väestörekisteriin ilman asuinpaikkaa olevaksi. Hänen osoitteensa voi olla vaikkapa postilokero.

Juha Lempinen sanoi, että väestökirjahlinnossa on perustettu työryhmä laatimaan suunnitelmaa yhdenmukaisen käytännön aikaansaamiseksi. Se on tarkoitus saada valmiiksi kevääseen mennessä. Lempinen toimii työryhmässä asiantuntijana. Hän katsoo, ettei asiaa ehkä saada ratkaistuksi ilman lainsäädännöllisiä muutoksia.

Lempinen kertoi, että idea kaksoiskuntalaisuudesta on tullut silloin tällöin esiin. Hän ei kuitenkaan lämpene sille. Kuntien tasa-arvoisuudesta pitää huolehtia muilla keinoilla.

Kysymys kesämökillä asumisesta on osa laajempaa kysymystä: Tiivistä vai väljää asumista ja kenen ehdoilla. Asiasta on puhuttu ja kirjoitettu vuosien mittaan paljon. Siitä on niin monta mieltä kuin on miestä tai naista. Sen olen huomannut esim. lehtikirjoituksia pitkään seurattuani. Tähän asiaan liittyy eräänä merkittävänä asiana Suomessa vallitseva

perusrakennusoikeus, joka on kansainvälinen harvinaisuus.

Kysymys on siitä, miten paljon ihmisille sallitaan subjektiivisia oikeuksia, joihin toiset ihmiset eivät saa puuttua, olivatpa he niistä mitä mieltä tahansa. Ongelmia voi aiheutua silloin, kun on kysymys yhteiskunnalle koituvista kustannuksista tai ympäristön laadusta. Asumisen sijoittumisella on myös merkittäviä vaikutuksia talouselämälle.

Arkkitehti, professori **Staffan Lodenius** käsittelee Rakennustarkastajapäivillä Jyväskylässä 2.–4.4.2008 pitämässään esitelmässä yhdyskuntarakenteen hajoamista monipuolisesti. Lopuksi hän tynnytteli: "Kannattaa myös tiedostaa, ettei väljyys välttämättä ole sama kuin hajautuneisuus tai tuhlaavaisuus eikä tiiveys ole sama kuin eheys tai ekologisuus. Mutta kaikkein tärkeintä on tiedostaa, että yhdyskuntarakenteen hajoaminen sen eri muodoissa on vakavasti otettava asia, arjen pienissä ja suurissa päätöksentekokysymyksissä."

Helsingin Sanomat kertoi 27.12.2006, että Euroopan unionin ympäristövirasto varoittaa Keski- ja Itä-Euroopan kaupunkeja asutuksen leviämisestä. Huonoksi esimerkiksi se mainitsee Helsingin seudun.

Vanhempi tutkija **Mika Ristimäki** Suomen ympäristökeskuksesta piti raporttia merkittävänä. Hän muistutti, että Helsingin nouseminen huonoksi esimerkiksi johtuu historiallisista ja kulttuurisista syistä. Hän sanoo: "Suomen perusrakennusoikeus on poikkeuksellinen. Melkein kaikkialla muualla haja-asutusalueelle rakentaminen on pääsääntöisesti kielletty, mutta meillä siihen on oikeus perustuslaissa. Ruotsissakin taajamat loppuvat jyrkästi, mutta meillä talot jatkuvat lievealueilla."

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus julkaisi toukokuussa 2013 emeritusprofessori **Heikki A. Loikkasen** raportin kaupunkirakentamisesta. Tiivistän tähän sen keskeisiä sanomia: "Kaupunkialueen suuri väestö, sen toimialojen monipuolisuus, saman alan yritysten läheisyys sekä korkea työpaikka- ja asukastiheys lisäävät yksityisen ja julkisen sektorin tuottavuutta. Suomessa maankäytön, asumisen ja liikenteen ongelmien ratkaisutarve sekä yhdyskuntarakenteiden eheyttäminen ovat esillä kaikissa politiikkaohjelmissa.

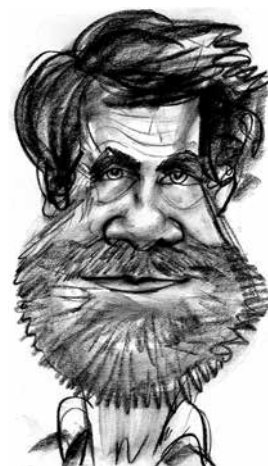
Kuitenkin todellisuudessa kaupunkialueet ja erityisesti Helsingin seutu ovat hajautuneet ja hajautuminen jatkuu. Ympäristötavoitteita ei saavuteta, asunnot kallistuvat ja asutus siirtyy yhä kauemmas työpaikoista."

Loikkanen kysyy, tulisiko kuntien maapolitiikan painopistettä ainakin joltakin osin siirtää muiden tahojen kuten maakuntien, seudullisten yhteistyöorganisaatioiden, valtion tai yksityisen sektorin tehtäväksi.

Ihmeiden aika ei kuitenkaan ole ohi. *Helsingin Sanomat* kertoi 5.11.2013, että muuttoliike Helsingin kehyskuntiin on pysähtynyt, ja osa kärsii jo muuttotappiosta. **Kaisu Moilasen** kirjoituksessa on otettu esimerkiksi Kirkkonummella sijaitseva tuleva asuinalue Sepänkannas III, jossa tontit ovat odottaneet ottajiaan jo monta kuukautta.

Kirjoituksessa todetaan, että muuttointoa kehyskuntiin jarruttavat huono taloustilanne ja pankkien kiristyneet lainaehdot. Uskonkin, että näillä seikoilla on suuri merkitys tässä ilmiössä. Sama näkyy omakotitalojen ja yleensä suurien asuntojen kaupan nihkeytenä. Varakkailla on kuitenkin aina varaa keskus- tojen kalliisiin asuntoihin. Eriarvoistuminen näkyy tässäkin.

Katsotaan nyt, tuleeko Helsingin tiivistymisestä pysyvämpi ilmiö vai jääkö se lyhytaikaiseksi poikkeukseksi. Emeritusprofessori Heikki A. Loikkanen on kuitenkin kiirehtinyt kääntämään takkinsa ja hehkuttaa keskusta- alueiden renessanssia. "Nyt on meneillään maailmanlaajuinen paluu kaupunkikeskus- toihin", hän sanoo.

Raimo Koivistoinen
raimo.koivistoinen@kolumbus.fi